

Hayatımın büyük kısmı bu kelimelerin tanımlarını arayarak geçti. İnsanların basit *yaşayabildiği* ve basit ayrımların mümkün olduğu 7. yüzyıl Arabistanının kavramlarını zamanımıza taşımanın güçlüğü bir yana, tanımladığını zanneden insanların maksatlarındaki siyasilik, sonunda meseleyi içinden çıkılmaz hale getirmiş. Tarih içinde Ali, Muaviye'ye, Yezid, Hüseyin'e, Sultan Selim, Şah İsmail'e, Mutezile, Ehl-i Sünnet'e, Ehl-i Sünnet Şia'ya, Modernistler Mutasavvıflara, belli bir mezhebi takip etmeyenler edenlere, hasılı aklınıza gelebilecek her grup diğerine *kafir* diyebilmiş.

İnsanın okudukça kafasının karıştığı alanlardan biri. Biraz önce bir kitabını okuduğum İsmet Özel'in, sanki bunlar çok belirgin sınırlarmış gibi konuşmasını, *her zaman haklı* üslubunu takdir ediyorum, ben de bazen Özel kadar beceriyle olmasa da bu üslubu kullanıyorum, kimden bahsettiğimiz çok belirlimiş, sanki birileri *ben kafirim* diyormuş gibi, habire kafirlere sövüyoruz; ancak biliyoruz ki aslında Müslüman ve Kafir şeklinde iki kutup yok, Türkiye'deki insanların çoğunu bu ikisinden birine katiyetle dahi etmek, en azından benim gösterebileceğim bir beceri değil.

Mamafih son zamanlarda kolaycı tanımlamaları tercih eder oldum. Gramatik bir kategori olarak isimlerin *asla doğru olmadığını* kabul ettikten sonra, üslubun gerektirdiği yerde kafire kafir demekten daha az imtina ediyorum. Puta ihtiram göstermenin adını koymaktan daha az çekiniyorum, derdi İslam olmayan, gerçekte inanmadığı halde *topluma aykırı düşmemek* için bu konuları hüsnütabirle geçiştirenlerin adını koymakta daha az zahmet çekiyorum. Bu memleketin güya %99.9'unun müslüman olduğuna inanan zevatın, birine *kafir* derken kırk defa düşünmesini ise, *açıp da kalbine mi baktın?* diyen peygamberin hassasiyetinden değil, İslam'ın daha da silikleşmesi, görünmez olması yolundaki ihtimamlarından kaynaklandığını düşünüyorum. Biri *İslam'da homoseksüel evliliği olur mu?* diye sorunca, *öyle evlenen de, ona caiz diyen de, o nikahı kıyan da nazarımda kafirdir* demekte, bu sebeple pek tereddüt göstermiyorum.

Kafir olmanın, İslam hakkındaki konuşmasında onu ciddiye almamam dışında bir sonucu yok. Nihayetinde onlar da beni veya benim gibi düşünenleri ciddiye almıyorlar, *ödeşmiş oluyoruz*.

Mürted olan için getirilmiş katil hükmünü, aynen Halife Ömer'in hırsızlık cezasını tatil etmesindeki hikmetle tatil etmek en doğrusu geliyor; çünkü zamanımız İslam'ın *trendy* olduğu bir zaman değil ve insanların müslümanların hallerine, gidişlerine, sözlerine, medeniyetlerine bakıp, *bunlar müslümansa, ben değilim* demesi gayet mümkün ve makul. İnsanlara doğru bilgiyi, doğru örneklerle ulaştırıyorsanız, onları yanlış yapmalarından dolayı cezalandıramazsınız, aynen ekmek ulaştıramadığınız insanı hırsızlıktan dolayı cezalandıramayacağınız gibi.

Bir de müslümanların şu zamandaki asıl meselesi, ferd ferd birilerinin dinden çıkması değil, hakikatte bu hiç de umursanmayacak bir şey, müslümanların cemaat olarak sayılarında bir tehlike yok, ancak bu cemaatin içine herkesi dahil etmenin getirdiği bir kimlik bunalımı hissedilir halde. İslam'la işi olmayan, onu sevmeyen, tahkir eden insanı zorla müslüman göstermeye çalışmanın, ne İslam'a, ne o insanlara faydası var. Bugün *müslüman namaz kılar* diyemez hale gelmemiz, *namaz kılmayan kafirdir* demenin getireceği kavgadan daha muhtemel. İslami kimliğin ölü dallarının budanmaya ihtiyacı var, bu da

en azından *ben bu dini bihoş buluyorum, kafanızı yere koyup kışınızı kaldırınca Tanrıya yaklaşmış mı oluyorsunuz* diyen insanı hala müslüman kabul etmeye çalışmamaktan geçiyor.

Şahsi derdim, tekrar edeyim, insanları ne olduğu üzerinde ittifak etmesi zor isimlerle tasnif etmek değil, Allah ve Resülü tarafından verilmiş emanetin taşınması. Bu emanet, doğrusu yanlışı belli bir kimlik ve onu sadece lafta tekrar edip ezberleyerek değil, *yaşayarak aktarmak* gerekiyor. Modern hayatın içinde silik, renklerden bir renk halinde taşınması mümkün değil.

Bu sebeple kafir ve müslüman tanımlamalarını *fiiller* vasıtasıyla yapmanın tek mümkün yol olduğunu düşünüyorum, bu da *kafirce* ve *müslümanca* fiillerin ne olduğunu büyük ölçüde bildiğimiz gerçeğine dayanıyor. Bir insanın gerçeği bildiği halde inkar etmesi, *kafirce* bir fiilken, hoşuna gitmese ve dünyevi menfaatine aykırı olsa da gerçeği olduğu gibi aktarması *müslümanca* bir fiil. Fiilleri tasnif etmesi, insanları tasnif etmekten daha kolay, çünkü fiilleri soyutlamak ve bize verilen misallere göre bir karar vermek mümkün.

Buna göre namaz kılmanın, zekat vermenin, oruç tutmanın, hakkı söylemenin, menfaat uğruna haktan vazgeçmemenin, canı ve malıyla cihad etmenin, yoksulu doyurmanın, yetimi korumanın yolda kalmışa yardım etmenin, yalnız Allah'a kulluk edip, yalnız ondan yardım dilemenin müslümanca fiiller olduğunu söyleyebiliriz; kendi yaptığı putlara tapmanın, hakkı örtmenin, doğruyu gördüğü halde inkar etmenin, kibrin, insan öldürmenin, hayvanlara eziyet etmenin, zinanın, yalancılığın kafirce işler olduğunu söylemek de zor değildir.

Buradan sonra atacağımız adım, evet, biraz tartışmalı bir adım: Diyeceğiz ki kişi *müslümanca fiilleri yaparken müslüman, kafirce fiilleri yaparken kafirdir*. Bunu söylemeye gerçekte gerek yok, çünkü asıl ihtiyacımız olan Allah adına insanları tasnif etmek değil, birisi gelip *zina ettim* dediğinde *tövbe et ve bir daha yapma* diyebilmek; yoksa itikadi olarak, mesela adam öldüren ve tövbe etmeden ölen bir insanın ne olduğu bizi çok ilgilendirmiyor, bunu *bilmiyoruz*. (Bildiğini iddia eden de gerçekte sadece tahmin yürütüyor.) Derdimiz yaşayan insanlara *yaptığın doğrudur* veya *yanlıştır* diyebilmek, yoksa, Hz. Musa'nın Firavun'a dediği, *bizden öncekilerin hükmü Allah katındadır*.

Bu söylediklerime bütün fiillerin bu kadar net ayrılmadığını hatırlatarak karşı çıkacaklar olacaktır. Mesela diyecektir ki, *fananca ayetten izin verildiğine göre karısını döven müslümanca bir fiil mi işlemektedir?*

Oradaki ayeti gördüğü halde, kafirce bir fiille hakkı inkar edecek değiliz, evet, böyle bir izin vardır. Bu mesele de o kadar müşküldür ki, o ayet hakkında bizzat Hz. Peygamber'in *ben bir şey murad ettim, Allah başka bir şey indirdi* hadisi de vardır.

Evvelen birisi çıkıp kategorik olarak *ben böyle kadını dövdüren dini istemem* derse işte yukardan beri yazıp durduğumuz üzere, kendini müslüman olarak tanımlamaktan vazgeçer. Saniyen bir erkek karısını dövdüğünde bunun *müslümanca* mı, *kafirce* mi olduğuna karar vermenin kategorik olarak mümkün olmadığını söyleriz. Eğer adam o gün işi ters gittiği, kahvede okey oynarken kaybettiği

için karısını dövmüşse, bu kafirce bir fiildir; evlenip de hapsediğini düşündüğünden yapamadığı hovardalığın hincını karısından almak için dövüyorsa bu kafirce bir fiildir; ancak (örnek arayıp da bulamadığım) bazı durumlarda kadının dövülmesi daha büyük sıkıntıları engelleyebilir; böyle durumlar için verilmiş ruhsat vardır ve o durumlarda, kadının dövülmesi (zormuş bunu yazmak gerçekten) müslümanca bir fiildir. Bununla beraber eşine sevgi, şefkat ve anlayış göstermek de, ihtiyaçlarını gözetmek de, onu olduğu gibi kabul etmek de müslümanca fiillerdir ve bunlar istisnai hallerdeki bir ruhsata nisbetle, kaidenin kendisini oluşturur.

Karar verilmesi zor durumlarda, sebeplere, sonuçlara, maksadın ne olduğuna, amelin niyetine bakılır da karar verilir ve bir fiilin bu ikisinden hangisine girdiğini kişi aslında kendisi de bilir, mesele de bundan ibarettir.

Üçüncü bir tekrarla uzun yazıya son vereyim: Derdim insanları değil, fiilleri tasnif ve meselem *doğru davranış nedir?* sorusunun cevabı. Allah'ın indirdiğine güveni olan insanın, kafirlerin hallerini, güçlerini veya akıbetlerini dert etmesi anlamlı değil, önemli olan kendi fiillerimizi, onların fiillerinden ayırmak, böyle olduğu müddetçe, zulümatı nurdan ayıran Allah'ın bizi de o nurla beraber haşretmesini ümit ederiz.